

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut maksuasetusmuutokset, joilla esitetään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksujen nostamista 15 eurosta 45 euroon. Esityksen mukaan ehdotettu muutos toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman (2023) linjausta, jonka mukaan avoimen korkeakouluopetuksen roolia väylänä osaamisen kehittämisessä vahvistetaan.

Suomen Kansanopistoyhdistys on huolissaan koulutuksen saavutettavuudesta sekä koulutuksen kasautumisesta hyvin toimeentuleville. Samanaikaisesti tämän mahdollisen maksu-uudistuksen kanssa vähennetään aikuisten kouluttautumiseen kohdentuvia tukia (aikuiskoulutustuki), mikä heikentää taloudellisia mahdollisuuksia opiskeluun tilanteessa, jossa osaamisen lisäämiselle on suuri tarve Suomen kilpailukyvyyn säilyttämiseksi. Kansanopistoyhdistys esittää, että muutosta maksuasetukseen ei tehdä.

Esityksen perusteluissa kuvataan, että myös vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät yliopistojen kanssa tehtyihin yhteistyösopimuksiin perustuen avointa yliopisto-opetusta ja todetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijamaksut eivät perustu yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista annettuun valtioneuvoston asetukseen. Tämä pitää paikkansa, mutta tämän jälkeen esityksessä todetaan, että vapaan sivistystyön oppilaitokset perivät avoimen yliopiston opinnoista huomattavasti yliopistoja korkeammat maksut. Tekstissä kerrotaan, että lukuvuoden mittaisista opinnoista peritään tuhansia euroja. Suomen Kansanopistoyhdistys huomauttaa, että esityksen perustelutekstissä virheellinen. Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutus ja opintomaksut perustuvat lakiin vapaasta sivistystyöstä. Avoimen yliopiston opintoja tarjotaan osana esimerkiksi

kansanopistojen pitkiä linjoja, joiden sisältönä on runsaasti muita opintoja, ja joihin kuuluu lakisääteisesti myös opiskelijoiden ruokailun ja asuntola-asumisen järjestäminen. Kansanopistojen koulutuksissa opiskellaan päätoimisesti, pitkäkestoisesti, ohjatusti ja tiiviissä opiskeluryhmässä. Vapaan sivistystyön koulutuksen rahoitus on 57 % sen laskennallisista kustannuksista ja opinnoista voidaan periä opiskelijamaksuja vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisesti. Kysymyksessä on näin ollen kaksi erilaista koulutusmuotoa, jotka rinnastetaan esityksessä toisiinsa. Kansanopistoyhdistys pyytää korjaamaan virheen perustelutekstistä.

Esityksessä todetaan, että yliopistot perivät vapaan sivistystyön oppilaitoksilta järjestämismaksuja. Vapaan sivistystyön oppilaisten järjestämän opetuksen opintopistesuoritukset huomioidaan yliopistojen rahoitusmallien laskennassa. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa on lausunnolla esitykset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallien muutoksissa. Niissä avoimen korkeakoulutuksen painoarvoa rahoituksen perusteena pienennetään ja vastaavasti tällä esityksellä mahdollistetaan korkeampien maksujen periminen. Kansanopistoyhdistys katsoo, että korkeammat maksut saattavat vaikeuttaa yhteistyöoppilaitosten toimintaa ja erityisesti ne vaikuttavat avoimen korkeakoulutuksen saavutettavuuteen.

Esityksen mukaan tavoitteena on, että avoimen korkeakouluopetuksen roolia väylänä osaamisen kehittämisessä vahvistetaan. Kansanopistoyhdistys katsoo, että maksuasetuksen muutos ja enimmäismaksun korottaminen ei ole oikea toimi avoimen korkeakouluopetuksen roolin vahvistamiseen tai korkeakoulutustason nostamiseen Suomessa. Esityksen perusteluissa todetaan, että mahdollisuus päästä tutkinto-opiskelijaksi avoimessa korkeakoulussa suoritettujen opintojen perusteella opiskelijan kannalta vaikeasti ennakoitava väylä käytäntöjen vaihdellessa yliopistosta ja oppiaineesta toiseen. Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että kiinnitettäisiin enemmän huomiota väylän laajuuteen ja volyymeihin sekä sen merkitykseen korkeakoulutustason nostamisessa Suomessa.

Kansanopistoyhdistys katsoo, että on erityisen tärkeää, että korkeakoulutuksen saavutettavuuden lisäämisessä hyödynnetään jatkossa mahdollisimman hyvin eri toimijoiden vahvuuksia. Esimerkiksi kansanopistot voivat tukea korkeakoulutuksen saavutettavuutta sekä korkeakoulutustason että osaamistason nostamisen näkökulmasta. Ne tavoittavat myös toiminnallaan sellaisia ryhmiä, jotka osallistuvat vähäisesti korkeakoulutukseen.

Suomalaisten korkeakoulutustason nostamiseksi tarvitaan laaja-alaisesti kehittämistoimia, jotka liittyvät opintopolkujen joustavoittamiseen. Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että avoimen korkeakoulutuksen kehittämisessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota väylän laajuuteen ja volyymeihin sekä sen merkitykseen korkeakoulutustason nostamisessa Suomessa. Vapaan sivistystyön oppilaitoksina kansanopistot voivat huolehtia korkeakoulujen yhteistyökumppaneina nykyistä laajemmin siitä, että akateemisia opintoja on kaikkien saatavilla, taloudellisesta asemasta, oppimisvalmiuksista, taustasta ja kotipaikasta riippumatta.

Lisäajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

-

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Kansanopistoyhdistys katsoo, että on erityisen tärkeää, että korkeakoulutuksen saavutettavuuden lisäämisessä hyödynnetään jatkossa mahdollisimman hyvin eri toimijoiden vahvuuksia. Esimerkiksi kansanopistot voivat tukea korkeakoulutuksen saavutettavuutta sekä korkeakoulutustason että osaamistason nostamisen näkökulmasta. Ne tavoittavat myös toiminnallaan sellaisia ryhmiä, jotka osallistuvat vähäisesti korkeakoulutukseen.

Suomalaisten korkeakoulutustason nostamiseksi tarvitaan laaja-alaisesti kehittämistoimia, jotka liittyvät opintopolkujen joustavoittamiseen. Kansanopistoyhdistys pitää tärkeänä, että avoimen korkeakoulutuksen kehittämisessä kiinnitettäisiin enemmän huomiota väylän laajuuteen ja volyymeihin sekä sen merkitykseen korkeakoulutustason nostamisessa Suomessa. Vapaan sivistystyön oppilaitoksina kansanopistot voivat huolehtia korkeakoulujen yhteistyökumppaneina nykyistä laajemmin siitä, että akateemisia opintoja on kaikkien saatavilla, taloudellisesta asemasta, oppimisvalmiuksista, taustasta ja kotipaikasta riippumatta.

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

-

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

-

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

-

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

-

Pantsar Tytti
Suomen Kansanopistoyhdistys-Finlands Folkhögskolförening ry